

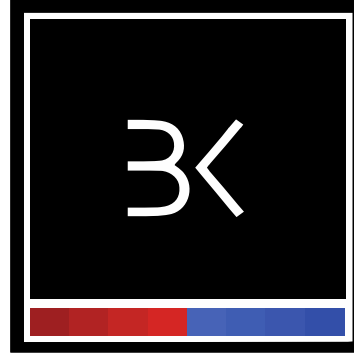
Burcu Kösem
EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

9 Eylül / 2022

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

İzmir'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu

- ❑ Türk ordusu tarafından 26 Ağustos 1922'de başlatılan Büyük Taarruz, Kurtuluş Savaşı'nın son safhası idi. Kesin sonuç beş gün içinde elde edildi; 30 Ağustos'ta Başkomutan Mustafa Kemal Paşa ordulara bir bildiri yayımlayarak tarihî "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emrini verdi ve 2 Eylül'de Uşak'a girildi. Dumlupınar Meydan Muharebesi'nde kendisinin de haberdar olmadan Yunanistan Küçük Asya Ordusu'nun Başkomutanlığı'na getirilmiş General Nikolaos Trikupis Afyonlu Ahmet Çavuş tarafından tutsak edildi.
- ❑ Türk birlikleri, İzmir'e doğru hızla ilerledi. Yunan birlikleri ve Rum siviller Anadolu'dan çekildiler. 9 Eylül 1922 sabahı Ahmet Zeki Bey komutasındaki 2. Süvari Fırkası, ardından Mürsel Paşa komutasındaki 1. Süvari Fırkası birlikleri İzmir şehrine girdi. Ardından 5. Süvari Kolordusu Komutanı Mirliva Fahrettin Paşa, komutasındaki birliklerle saat 10:00'da İzmir'e girdi. İzmir'e girerek Yunan bayrağını indirip Türk bayrağını göndere çeken kişi 'Kürt Reşo' lakaplı Diyarbakırlı Süvari Çavuş Reşat Nazlı'dır.

Kraliçe II. Elizabeth Vefat Etti

- ❑ İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth 96 yaşında yaşamını yitirdi. İngiltere'nin en uzun süre tahtta kalan hükümdarı olan Kraliçe'nin ölümünün ardından oğlu Prens Charles, İngiltere Kralı oldu.
- ❑ 21 Nisan 1926'da Londra'nın Mayfair semtinde Bruton Sokağı'ndaki 17 numaralı dairede dünyaya gelen ve 6 Şubat 1952'de babasının ölümü üzerine kraliçe olan Elizabeth'in tam adı "Elizabeth Alexandra Mary Windsor".
- ❑ Ailesinin küçükken "Lilibet" diye seslendiği ve evde özel eğitim verdiği Elizabeth'in, hayvanları çok sevdiği, özellikle atlara ve köpeklere özel ilgisinin olduğu biliniyor.
- ❑ Babası Kral 6. George'un 1952'de ölümünü takiben 26 yaşında tahta çıkan Kraliçe Elizabeth, 2 Haziran 1953'te ise resmi törenle taç giydi.
- ❑ Kraliçe Elizabeth, İngiliz Monarşisinde 70 yıllık hükümdarlığıyla, "İngiltere tarihinin en uzun süre tahtta kalan hükümdarı" unvanına sahip oldu.
- ❑ Kraliçe, 1952'de tahta çıktığında Joseph Stalin hala Sovyetler Birliği'nin lideriydi, ABD Başkanı ise Harry Truman'dı.
- ❑ Tahta çıkışından ölümüne kadarki süreçte monarşi ve halkın arasında zaman zaman çekişmeler olsa da yine de büyük bir kesimin saygı ve sevgisini canlı tuttu.

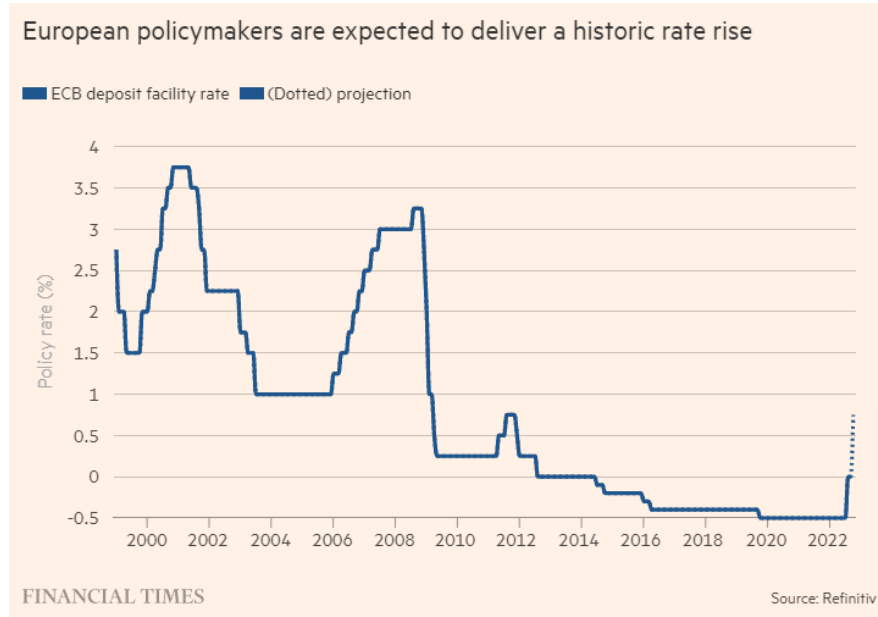
Kraliçenin Ardından On Günlük Yas İlan Edildi

- ❑ İngiltere Kraliçesi II.Elizabeth'in ölümü nedeniyle ülkede 10 günlük ulusal yas tutulmaya başlandı. Kraliyet konutları ve hükümet binalarındaki bayraklar yarıya indirilirken, kültür ve spor etkinlikleri iptal edilmeye başlandı. Kraliyet Ailesi, resmi internet sitesini geçici olarak kullanıma kapattı. Kraliçe'nin ölümü üzerine başlayan ulusal yasin, cenaze töreni gerçekleşene kadar sürmesi bekleniyor.
- ❑ İngiltere hükümetinin, gündemin odağının Kraliçe'de kalmasını sağlamak amacıyla, mecbur kalmadıkça herhangi bir önemli karar veya duyuru yapması beklenmiyor.
- ❑ NYT'nin haberine göre İngiliz oyun yazarı ve senarist Peter Morgan Perşembe günü yaptığı açıklamada, Kraliçe II. Elizabeth'in saltanatının hikayesini anlatan Netflix dizisi The Crown'un yapımına ara vereceğini söyledi. "The Crown' ona bir aşk mektubu ve şimdilik ekleyecek bir şeyim yok, sadece sessizlik ve saygı. Deadline'a gönderdiği bir e-postada, saygıdan dolayı çekimleri de durduracağımızı umuyorum" dedi.

ECB'den Faiz Artışı ve Beraberinde Getirecekleri Üzerine

- ❑ Bu haftanın ekonomi gündemine ECB(Avrupa Merkez Bankası) den gelen ve tarihte benzeri görülmemiş faiz artışı oturdu.
- ❑ Ana refinansman oranı, marjinal borç verme imkanı ve mevduat faizinde 75'er baz puan artış gerçekleştiren Avrupa Merkez Bankası, konuya yakın kaynaklardan edinilen bilgiye göre, ekim ayında da "jumbo" faiz artışına gidebilir.
- ❑ Kaynaklar, AMB'nin yakın dönemdeki krizlerde aldığı 5 trilyon dolarlık tahvilin azaltılması - diğer bir deyişle niceliksel sıkılaştırma (QT)- sürecinin ise politika yapımcıların 5 Ekim'de Güney Kıbrıs'ta gerçekleştirilecek toplantıda ve bunu takip eden diğer toplantılarda ele alınacağı bilgisini verdi.
- ❑ Bu sene ilk kez Temmuz ayında 50 bp'lık artışa giden bankanın 75 bp'lık bu defaki artışı Euro'nun piyasaya çıkışını yumuşatmak için 1999'da yapılan teknik düzenlemenin ardından bir ilk olarak kabul ediliyor.

ECB'nin Faiz Artış Nedenleri

- ❑ Avrupa ekonomisindeki enflasyonun en önemli nedeni Rusya yaptırımları ile ortaya çıkan enerji krizi olarak görülüyor, dolayısıyla sıklıkla bültenlerimizde de ifade ettiğimiz üzere talep kaynaklı değil arz kaynaklı bir enflasyon olduğu söylenebilir.
- ❑ Ancak ECB'nin on yılın ardından Temmuz ayından itibaren faiz artışları eşliğinde sıkı para politikasına geçiş yapmasının bazı nedenleri var:
- ❑ İlki ABD merkez bankası Fed ile beraber küresel finans sisteminde önemli bir yere sahip olmasının beraberinde getirdiği sorumluluk olarak ifade edilebilir. Bilindiği üzere AB parası Euro 21. yy'ın başından itibaren doların ardından ikincil rezerv para olarak küresel finans sisteminde yerini almıştır.
- ❑ İkinci neden olarak tarihi kodları öne sürmek yanlış olmayacaktır çünkü dünyada hiper enflasyon geçmişi olan tek bölge Latin Amerika değil; bilakis ikinci dünya savaşı öncesi yaşanan büyük buhran ve öncesinde Almanya'nın tarihinde bir kez de olsa deneyimlediği hiper enflasyonun sosyal sonuçlarını unutmamak gerekir ki dünyayı ikinci bir dünya savaşına sürükledi. Bu nedendir ki Avrupa'nın bu tarihi ekonomik travması resesyona neden olsa bile enflasyona izin vermeme gayretinde!
- ❑ Üçüncü bir neden aslında sadece moneteristlerin (ortodoks iktisat politikası) destekleyeceği türden yani faiz artışının bu tür bir enflasyonu engelleyecek olması...(Böyle bir ifade kullanmamızın temelinde hiç kuşkusuz ekonomiyi bütünüyle yani ortodoks ya da heteredoks temelli olsun tüm gerçekleri ile ele almak var...) Konuyu bu taraftan ele aldığımızda talebin faiz artışı ve şahin sinyaller eşliğinde baskılanacak olması tasarruflara yönelimi beraberinde getireceğinden Avrupa ekonomisinde enflasyonda belli bir ivme kaybına neden olabilir. Bilindiği üzere ABD ve Avrupa tasarruf bakımından en zengin bölgeler...

Avrupa Ekonomisini Bekleyen Riskler

- ❑ Faiz artışı ile baskılanan talebin tasarruflara dönüşmesi enflasyonu hedeflenen yere getirmeye yetecek mi?
- ❑ Öyle görünüyor ki burada salt para politikası değil mali önlemler de önemli bir rol oynayacaktır. Şöyle ki enerji faturalarının devlet tarafından sübvansede edilmesi belki Avrupa ülkelerinde yaşanacak toplumsal baskıyı azaltabilir ancak sübvansede edilen yani ucuzlayan enerji daha fazla kullanımı teşvik ederse enflasyon üzerinde ciddi bir baskı oluşturur.
- ❑ Öyle görünüyor ki Avrupa ekonomisini son çeyrekte bekleyen en önemli sorun resesyonun bile ötesine geçerek, toplum ile enflasyon arasındaki dengeyi sağlama çabasıdır.
- ❑ Bunun dışında Rusya yaptırımlarının enerji boyutuyla Avrupa ekonomisini ne denli zor bir resesyon darboğazına sürüklediği gerçeği artık rutin bir tartışma haline gelmiştir.
- ❑ Konu ile ilgili son gündem Avrupa Birliği enerji bakanlarının Rusya'nın bölgeye doğalgaz akışını süresiz olarak durdurmasının ardından alınacak önlemleri görüşmek üzere haftanın son iş günü Brüksel'de olağanüstü toplanıyor olmasıdır.
- ❑ Toplantı öncesinde Belçika Başbakanı Alexander De Croo Avrupa'nın derhal harekete geçmemesi halinde çok ağır ekonomik sonuçların ortaya çıkacağı konusunda uyardı.

Dolar Neden Hız Kesmiyor?

- ❑ Bir ülkenin cari açık vermesi normal koşullar altında parasını değersiz kılar. Hele de ki küresel enerji krizi dünya jeopolitiğinde ciddi önem arzeden Avrupa'nın ortasındaki bir savaştan çıkmışsa, pek çok ulusal para değer kaybederek, yön altın gibi güvenli limanlara kayar.
- ❑ Ancak dolara baktığımızda durum tamamen farklı; ABD ekonomisindeki cari açık bu yılın ilk çeyreğinde rekor seviye olan 291,4 milyar\$'a ulaşmasına karşın dolar tüm paralar karşısında ezici üstünlüğünü korumaya devam ediyor.
- ❑ Nedenine gelecek olursak; elbette ki doların değer kazanmasının en bariz nedeni aylardır Fed'in yürütmüş olduğu politikanın bir sonucu olarak karşımıza çıkıyor. Ancak bu etkiyi Fed dışında bir nevi onun izini takip eden ECB gibi BoE gibi gelişmiş ülke merkez bankaları başaramıyor. Hem Euro hem de Sterlin gibi güçlü paralar dolara karşı düşüş eğilimindedir.
- ❑ Konunun politika faiz artışları dışındaki en belirgin nedeni ise güvenli liman alternatifsizliğine sıkışıp kalıyor. 12 Ağustos tarihli bültenimizde de belirtildiği üzere bu konuyu araştırmacı ekonomist Edward Yardani'nin çıkarsaması ile şöyle açıklamak mümkün:

Küresel yatırımcıların farklı bir alternatif bulamaması tezi; alternatifsiz kalan sermaye girişi ile ABD ekonomisini küresel bir durgunluktan yalıtıma yardımcı olmakta; parası da bu nedenle giderek yükselmektedir.

Elbette ki küresel dengelerin yerine oturacağı bir zaman dilimine kadar...

Türkiye'nin İhracatında Riskler & Fırsatlar

- ❑ Dünya, Kraliçe Elizabeth'in vefatını, ECB'nin agresif faiz artışını , Avrupa'nın gazı ve gaza gelmenin acı sonuçlarını tartışırken; ülkemizde 2023 Haziran'da yapılması öngörülen seçim sattı mahalline çoktan girilmiş olduğunu görüyoruz.
- ❑ Elbette ki bu belirsizlik ortamında en çok merak edilen konu; yoğun ticaret hacmini sağladığımız Avrupa'nın resesyonunun ihracat ve ekonomik büyüme üzerinde ne tür bir etki yaratacağı.
- ❑ Ne yazık ki bu konuda bazı öncü göstergelerden gelen veriler iç açıcı değil; İSO Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi Ağustos'ta 48,8'e gerileyerek son 19 aylık dönemde ilk kez eşik değer 50'nin altında kaldı ve Türk imalat ihracatçıları için daha zorlayıcı bir talep ortamına işaret etti. İhracat iklimindeki bozulma hafif olmakla birlikte Haziran 2020'den beri en belirgin düzeyde gerçekleşti.
- ❑ Diğer yandan güncel duruma bakıldığında; enerji krizi nedeniyle Avrupa'da birçok fabrika kapanırken bu durum cam, seramik, demir-demir dışı metaller ve plastik gibi enerji sarfiyatı yüksek olan sektörlerde Türkiye'ye talep artışı olarak başladı.
- ❑ Bu fırsatın geçici mi yoksa kalıcı mı olacağı konusunda ise neredeyse tek bir konsensüs var o da enerji arzı güvenliği...
- ❑ Özellikle talebi yükselen enerji yoğun sektörler açısından üretimin sürdürülebilir olması Türkiye'nin Rusya ve İran ilişkilerine kilit bir rol yüklüyor.
- ❑ Ayrıca önümüzdeki dönemlerde AB'den gelecek sipariş azalışlarına karşın maliyet kaynaklı fiyat artışlarında ilgili sektörlerin esnekliğinin giderek düştüğünü görmekteyiz.

İhracat Lojistiği Avantajı Resesyondan Korur mu?

- ❑ Pandemi süresince Türkiye'nin gelişmiş lojistik ağı ihracat artışında önemli rol oynamıştı. Şu aralar enerji krizi ve merkez bankalarından kendisine gündem yaratamayan bir gelişme daha var ki o da lojistik maliyetlerin giderek geriliyor olması.
- ❑ Bir TV yayınına katılan Kıta Lojistik CEO'su Emre Eldener ve SGM Lojistik Direktörü Yalçın Dorman konteyner fiyatlarının yarı yarıya düştüğünü ve daha da düşmesini beklediklerini ifade etti.
- ❑ Emre Eldener "Çin'den ithalatta navlun fiyatları çok hızlı düştü. Bundan 3 ay önce bir 40'lık konteyner navlunu Şangay-İstanbul için 12 bin dolarken şu anda 6 bin dolarlara kadar düştü. Bu rakamın önümüzdeki 5-6 aylık süreçte 4 bin dolarlara kadar gevşeyeceği düşünülüyor. Bu dünya genelinde enflasyonu da olumlu etkileyecektir; çünkü dünya genelindeki enflasyonun esas nedeni aslında tedarik zincirindeki maliyet artışlarıydı" şeklinde konuşurken; Rusya üzerinden Avrupa'ya taşınamayan malları Türkiye üzerinden taşıyabilmek için hızlı bir alternatife ihtiyaç olduğunun altını çizdi ve bu alternatifin demir yolu olduğunu söyledi.
- ❑ Diğer bir olumlu demeci de geçtiğimiz ay Dünya gazetesine MSCE firması vermişti:
- ❑ Tedarikte öne çıkan Türkiye'nin, küresel piyasalarda beklenen resesyondan, diğer ülkeler kadar etkilenmeyeceğini, hatta pozitif ayrışabileceğini öngördüklerini belirten şirketin genel müdürü; "Türkiye'nin ihracatında son çeyrekte büyük bir daralma beklemiyoruz. Birçok müşterimizden bu sinyali alıyoruz. Konteyner stokumuzu artırdık, Türk bayraklı filomuzu da büyütüyoruz" ifadesini kullanmıştı.
- ❑ Ayrıca Doğu Avrupa'da oluşacak enerji kaynaklı bir üretim darboğazının da Türkiye'de ekstra talep yaratacağına ilişkin görüşler olup, enerji maliyetleri ve arz güvenliğinin sağlanması halinde Avrupa'daki resesyondan en az zararla çıkılması olasılığı halen bize göre mevcuttur.

TCMB, Bankalara Seçenek Sunmuyor...

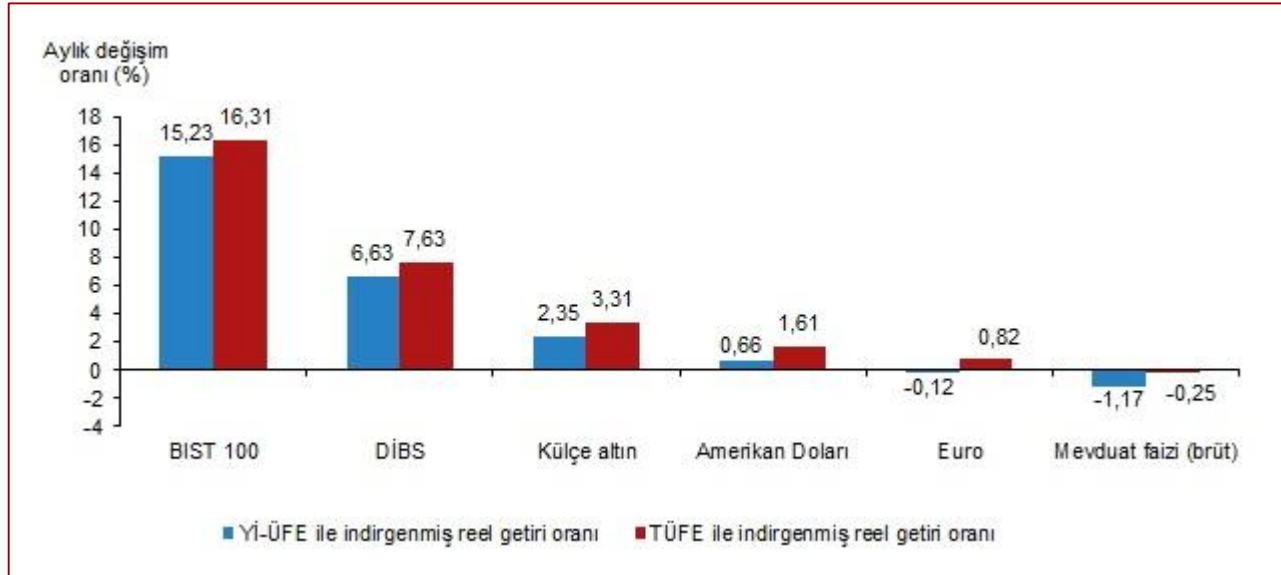
- ❑ TCMB zorunlu karşılık ve kredi karşılığı tahvil düzenlemesinde cezai şart olarak yer alan 3 katı kadar dolar cinsi mevduat tutulmasının bankalar için bir seçenek olamayacağını, bankaların menkul kıymet tesisini yerine getirmelerinin gerekli olduğunu bildirdi.
- ❑ Bankacıların verdiği bilgiye göre TCMB bankalara bugün gönderdiği bir yazıda, "Özet olarak düzenlemede yer alan yaptırıma ilişkin hükümler bankalar için bir seçenek değildir. Düzenleme kapsamında bankaların menkul kıymet tesisini yerine getirmeleri gerekmektedir" dedi.
- ❑ Menkul kıymetlerin süresinde tesis edilmemesi veya eksik tesis edilmesi halinde, eksik tutarın üç katı kadar dolar cinsinden mevduatın yaptırım olarak tesis edilmesinin hükme bağlandığını belirten TCMB bunun bir seçenek olarak kabul edilmeyeceğini bankalara ilettili.
- ❑ TCMB yazısında "Aynı maddenin 5. fıkrasında yükümlülüklerini sürekli olarak yerine getirmeyen bankalar hakkında gerekli idari tedbirlerin alınacağı belirtilmektedir. Yukarıda ifade edilen yaptırıma bir bankanın birden fazla defa konu olması, yükümlülükleri sürekli olarak yerine getirmeme olarak değerlendirilebilecektir" ifadesi yer aldı.

Haftadan Kalanlar

- ❑ Şekib Avdagiç'in en güçlü aday olduğu İTO seçimlerinde Dünya gazetesi haberine göre iş insanı Sadettin Saran'ın ay sonuna doğru İTO'daki kendi meclis komitesi için bir seçim toplantısı yapacağı öğrenildi. Saran'dan da sürpriz bir adaylık çıkışı gelebileceği edinilen bilgiler arasında.
- ❑ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'le doğalgazda indirim konusunu görüştüğünü belirtirken, "Konudaki yaklaşımını da bize müspet olarak gerçekleştirirse o zaman zaten 'nurun ala nur (iyiden iyi)' olur." dedi.
- ❑ İngiltere'de yeni başbakan Liz Truss oldu.
- ❑ Sterlin, doların son yükselişi ve İngiltere'de ekonomik görünümün kötüleşmesiyle 1985'ten beri en düşük seviyesine geriledi.
- ❑ Katıldığı bir yayındaki "HDP'ye bakanlık verilebilir" sözleri büyük tartışma yaratan CHP'li Gürsel Tekin, kendisine yönelik İYİ Parti cephesinden gelen tepkilerle ilgili yeni açıklamalarda bulundu. Tekin, "HDP'ye meclis başkanlığı veriyorsunuz, bakanlığa gelince mi iş değişiyor. Başkanlık, bakanlıktan daha mı küçük bir makam. Süreç sağlıklı gitsin diye susuyoruz ama koyun değiliz" dedi.
- ❑ Maliye, internet üzerinden gelir elde edenleri yakın incelemeye aldı. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, "Sosyal medyadan gelir elde eden 65 bin kişiden 50 bini tam bildirim yapmıyor" dedi. Nebati, uzaktan çalışma yolu ile gelir elde eden dijital göçebelerin de kayıt dışı ile mücadelede yakın takibe alındığını duyurdu.
- ❑ İhracatta AB'ye en önemli çıkış kapısı olan Kapıkule'de, mevcut TIR kuyruğu eridi, kapıdan çıkış yapan günlük araç sayısı da azaldı. Avrupa ekonomisinde yaşanan daralmanın yanı sıra Türk TIR sürücülerinin Schengen vizesi almak konusunda yaşadığı zorluklar, sınırdaki yoğunluğun azalmasının iki ana nedeni olarak gösteriliyor.
- ❑ TCMB, ticari kredilerde ücret ve komisyonları da izleyecek: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bankalara gönderdiği uygulama talimatında menkul kıymet tesisinde 'diğer maliyetler dahil' bileşik faiz oranını da bildirmelerini istedi.

Finansal Yatırım Araçlarının Reel Getiri Oranları, Ağustos 2022

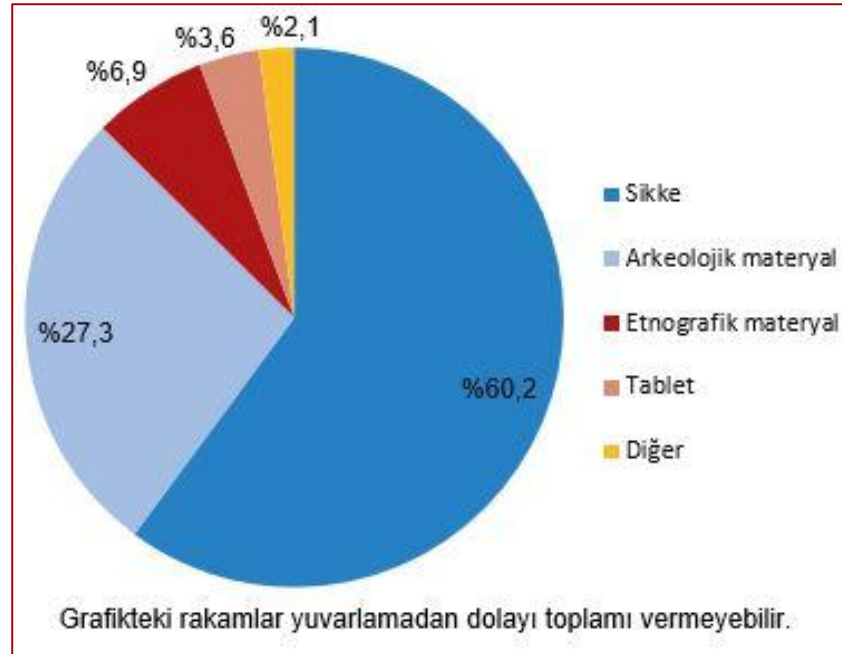
- Aylık en yüksek reel getiri, yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) ile indirildiğinde %15,23, tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ile indirildiğinde ise %16,31 oranlarıyla BIST 100 endeksinde gerçekleşti.
- Yİ-ÜFE ile indirildiğinde; yatırım araçlarından Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) %6,63, külçe altın %2,35, Amerikan Doları %0,66 oranlarında yatırımcısına reel getiri sağlarken, Euro %0,12 ve mevduat faizi (brüt) %1,17 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi. TÜFE ile indirildiğinde DİBS %7,63, külçe altın %3,31, Amerikan Doları %1,61 ve Euro %0,82 oranlarında yatırımcısına reel getiri sağlarken, mevduat faizi (brüt) %0,25 oranında yatırımcısına kaybettirdi.

Kültürel Miras, 2021

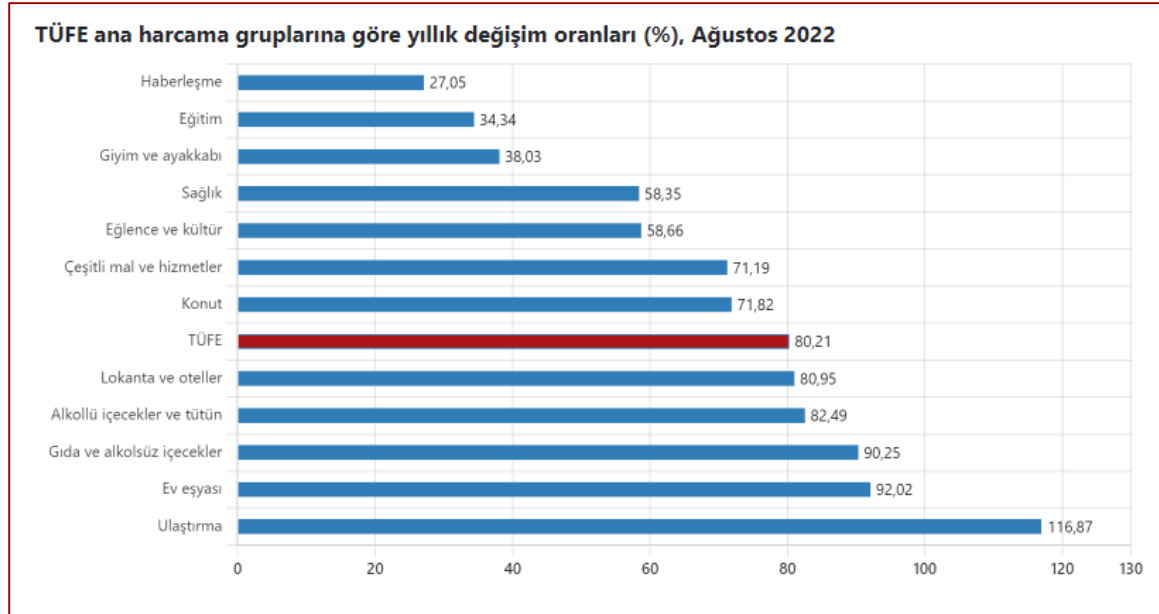
- ❑ Müze sayısı 2021 yılında 2020 yılına göre %5,1 artarak 519 oldu. Müzelerin 210 tanesi Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde, 309 tanesi ise özel müze kategorisinde yer aldı. Ören yeri sayısı ise 143 oldu.
- ❑ Milli parkların sayısı 2021 yılında bir önceki yıla göre %2,2 artarak 46 olurken, milli park alanı %0,1 artarak 908 bin 543 hektara yükseldi. Tabiat parkı sayısı %4,0 artarak 260'a yükselirken, tabiat parkı alanı %1,9 artarak 109 bin 638 hektar oldu. Tabiatı koruma alanı sayısı önceki yıla göre değişim göstermeyerek 31 olurken, tabiat anıtı sayısı %0,9 azalarak 114 oldu.

BAKANLIĞA BAĞLI MÜZELERDEKİ ESERLERİN DAĞILIMI, 2021

Tüketici Fiyat Endeksi, Ağustos 2022

- ❑ TÜFE'deki (2003=100) değişim 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %1,46, bir önceki yılın Aralık ayına göre %47,85, bir önceki yılın aynı ayına göre %80,21 ve on iki aylık ortalamalara göre %54,69 olarak gerçekleşti.
- ❑ Bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %27,05 ile haberleşme oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %116,87 ile ulaştırma oldu.

Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, Ağustos 2022

- Yi-ÜFE (2003=100) 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %2,41, bir önceki yılın Aralık ayına göre %74,13, bir önceki yılın aynı ayına göre %143,75 ve on iki aylık ortalamalara göre %105,39 artış gösterdi.
- Yıllık en düşük artış; %56,10 ile giyim eşyası, %70,64 ile diğer ulaşım araçları, %78,65 ile temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları alt sektörlerinde gerçekleşti. Buna karşılık elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme %348,39, ham petrol ve doğal gaz %239,24, kok ve rafine petrol ürünleri %233,94 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

